

VERGEVEN... , NIET VERGETEN
Carlos Desoete op ANKERAVOND 2010
Parochie Sint-Baafs

*In iedere liefde
komt een moment
dat je bij mekaar
niets meer te bewonderen hebt.
Wonden van té harde woorden
en misbruikt vertrouwen
worden zelfs door de tijd
amper geheeld.
Hooggespannen verwachting
werd bittere ontgoocheling.
Aanbidding werd haat.*

*Uitpraten helpt niet meer:
je kent mekaar al door en door.
Gebreken zijn niet meer te verbergen.
Van de idealen en de dromen
is alleen wat naakte schamelheid
overgebleven.*

*En misschien
heel diep van binnen de vraag
die men niet meer stellen durft:
"Zou jij nu nog
van mij willen houden?"*

*In elke liefde
komt dat cruciale moment
dat een mens heel diep moet kiezen:
ofwel geef je het kwaad een kans
ofwel mekaar.
Vergeven heet het dan:
mekaar aanvaarden zoals je maar bent
en niet meer
zoals je zou moeten zijn.*

Zo heeft God de wereld liefgehad

(uit: Naam die zin is van ons leven)

Voorwoord

Van veel mensen kreeg ik de vraag om mijn inleiding van de Ankeravond rond "Vergeven... niet vergeten" helemaal uit te schrijven.

Ik doe het graag, ook omdat ik er zelf nood aan had om de ideeën vast te houden.

Zo kunnen ze ook verder groeien.

Hier is dus de tekst, grotendeels zoals ik hem gegeven heb.

Hier en daar heb ik iets toegevoegd.

Het was ten andere niet af. Het is nooit af.

Het thema behoeft verder gesprek, verder nadenken.

Ik hoop dat deze tekst daarbij mag helpen.

Wellicht kunnen uw ideeën en bemerkingen ook anderen helpen.

INLEIDING

Dit wordt een zware brok, zowel voor mij als voor jullie. Gezien de huidige context is dit een thema waarbij wij onszelf tegenkomen. Het vreet aan ons, het is confronterend.

Alle soorten ervaringen komen hierbij naar boven. Er is de zaak Vangheluwe, - het feit dat ik er zo over spreek, betekent niet alleen dat ik niet meer wil meespelen in een kerk van titels en dus van macht, maar wel in een gemeenschap van mensen als broers en zussen. Maar het verraadt ook en vooral dat ik zelf nog niet klaar ben om hierin te vergeven. Toch gaan we vanavond niet het proces Vangheluwe maken, ofschoon ik wel besef dat het ook nu bij de meesten van ons blijft meespelen. Maar het gaat vanavond vooral over

- die collega die je het leven lastig maakte op het werk. Je kon niets goeds doen voor hem. Elke dag een nieuwe sneer. Het vrat aan je zelfvertrouwen. Je hebt het met hem nooit kunnen uitpraten en je voelt dat het jaren later nog altijd zeer doet.
- Je herinnert je nog een ruzie in het gezin, met je partner. Het gesprek liep hoog op en er werden kwetsende dingen gezegd. Het werd nadien wel uitgepraat en bijgelegd. Maar dat ene kwetsend woord was er teveel aan. Het blijft hangen. Het doet nog altijd zeer.
- Er was een conflict in de groep waartoe je behoort. Ook hier werden dingen te luid en teveel gezegd. Je bent in ruzie uiteen gegaan. De volgende maand kwam je weer samen en je ging over tot de orde van de dag. De agenda verplichtte je ertoe. De sfeer was anders, koeler. Maar je moest vooruit. Sindsdien voel je hoe bepaalde herinneringen, woorden... angstvallig verzwegen worden. Er zijn taboes ontstaan. En het zeer blijft.

- Een eigen ervaring uit mijn Fimcaptijd: een discussie met de Italianen over bepaalde kerkelijke wetten en voorschriften waarvan wij in Vlaanderen de zin niet zagen, omdat ze in de huidige cultuur onmogelijk na te komen zijn. Wij pleitten dus voor verandering, maar de Italianen vonden dat alles bij het oude moest blijven. Als wij hen erop wezen dat zij de voorschriften ook niet konden onderhouden en vroegen wat zij er dan van vonden, kregen wij het antwoord: "Ga dan elke keer te biecht." Soms heb ik het gevoel dat de biecht, of liever deze manier van biechten, - zoals wij het toch allemaal geleerd hebben, - ons misvormd heeft: berouw werd herleid tot een akte van berouw (want we wisten dat we toch zouden hervallen), de belijdenis van onze zonden was anoniem in een donker hokje en was herleid tot het afdreunen van een lijstje fouten dat wij omfloerst onder woorden brachten (niemand verliest graag zijn gezicht). De wil tot herstel van ons kwaad was herleid tot een onze vader en een weesgegroet als penitentie. Sacrament en leven zijn hier gewoon uit elkaar gegroeid.

Laat het duidelijk zijn: vergeving is niet simpel. Het kan en mag ook niet simpel zijn. Het is het vandaag zeker niet, waar alles spreekt van vergelding en straf, van wrok en wraak. Vaak blijven we daarin steken: de dader verdient straf. En het slachtoffer eist rechtvaardigheid. En dat is belangrijk. Maar daarmee ben je nog niet aan vergeving toe. En dat is het toch waar het vanavond om gaat.

70 x 7 x

Niet simpel dus. En toch zitten we met dat woord uit het evangelie.

Op een dag vraagt Petrus aan Jezus: "Hoe vaak moet ik vergeven? Tot zeven maal?" En Jezus antwoordt: "Nee, niet tot zeven maal maar tot zeventigmaal zevenmaal."

Wij zitten met dit evangelie in onze maag. Hoe moeten we dat verstaan? Hoe moeten we daarmee omgaan?

Klassiek werd gezegd: 70x7x: dus je moet altijd vergeven. Maar je ondervindt aan den lijve: dat lukt toch niet...

Ik ben die zin anders gaan lezen: niet zevenmaal, maar zeventigmaal zeven maal stappen zijn er nodig, moet je zetten om tot vergeving te komen. Vergeving gebeurt dus niet zomaar. Het is een lange weg die een mens moet gaan. Een lange weg in zevenmaal zeventigmaal. Dus als het ware 490 kleine of grote stappen.

Daarover wil ik het deze avond hebben: welke stappen kunnen wij zetten om aan vergeving toe te komen?

STAPPEN NAAR VERGEVING

Een verhaal van David.

Op het toppunt van zijn macht had hij de vrouw van Uria genomen. En om het verhaal kort te maken: om zich safe te stellen, had hij gezorgd dat Uria, - een van zijn generaals, - zo werd opgesteld aan het front, dat hij sneuvelde. Plannetje geslaagd. Maar toen kwam de profeet Natan op de proppen en die vertelde hem het volgend verhaal:

*'Er woonden eens twee mannen in dezelfde stad,
een rijke en een arme.*

*De rijke man had heel veel geiten, schapen en runderen,
de arme man had niet meer dan één lammetje kunnen kopen.
Hij koesterde het en het groeide bij hem op, samen met zijn kinderen.
Het at van zijn brood en dronk uit zijn beker en sliep in zijn schoot;
hij had het lief als een dochter.*

*Op zekere dag kreeg de rijke man een gast op bezoek.
Hij kon het niet over zijn hart verkrijgen om de reiziger een van zijn eigen geiten,
schapen of runderen voor te zetten.*

*Daarom nam hij het lammetje van de arme man
en zette dat zijn gast voor.'*

*David ontstak in woede over de rijke man en zei tegen Natan:
'Zo waar de Heer leeft, de man die zoiets doet verdient de dood.*

*Viervoudig moet hij het lam vergoeden,
omdat hij zich zo harteloos heeft gedragen.'*

Toen zei Natan: 'Die man, dat bent u!

(2 Samuel 12, 1-7)

Die mens ben jij. Die mens ben ik. Ik probeer te spreken in de eerste persoon. Wees gerust, ik ga geen publieke biecht spreken. Maar als ik spreek in de eerste persoon, laat het dan een uitnodiging zijn voor u om mee te luisteren en mee te denken in de eerste persoon. Ik spreek dus over de dader van het kwaad die ik ben, over het slachtoffer dat ik ben, over de derde, de van dicht of ver betrokken getuige die ik ben. Wil je ook zo meedenken? Ieder van ons heeft wel ervaringen van dader, slachtoffer en derde getuige zijn. Neem ze mee in je luisteren.

De vraag is dus: hoe kan ik als dader, slachtoffer of derde een weg van vergeving gaan. De ervaring leert dat dit moet gebeuren in 7 x 70 stappen. Ja, zoveel stappen zijn er vaak nodig om aan echt vergeven toe te komen.

Vooraf wil ik ook dit nog kwijt.

Als wij met kwaad geconfronteerd worden, kunnen er spontaan enkele reflexen naar boven komen die ons op een bepaalde manier doen kijken (*1). Het zijn verstaanbare reflexen, reacties van zelfbehoud en zelfbescherming maar we moeten ze bewust zijn. En vooral: we moeten er doorheen groeien.

Een eerste reflex is diaboliseren. We gaan naar de dader kijken als naar een diabolos, een duivel, een monster. De dader is zijn kwaad, hij valt er helemaal mee samen. Hij moet gestraft, meer zelfs: hij moet gebannen worden. Als je iemand diaboliseert, wil je hem niet vergeven. Je wil alleen vergelden.

Een tweede reflex is banaliseren. Je minimaliseert het kwaad. Je zegt: het is te wijten aan de omstandigheden, de opvoeding, de vorming, de voorgeschiedenis. Of aan

ziekte. Zo ontnem je de mens eigenlijk zijn vrijheid en zijn bekwaamheid om verantwoordelijk te zijn voor zijn leven. Hier kan je eigenlijk niet vergeven want het kwaad is weggeredeneerd. De dader is veeleer het slachtoffer van de situatie. Hij kan er als het ware ook niets aan doen...

Een derde reflex is het kwaad goedpraten. Vooral als dader zal ik vlug hierin vervallen. Ik zeg dan bijvoorbeeld dat ik het kwade deed om goed te doen. Ik ontduik belastingen om mijn gezin een materieel goede toekomst te geven. "Ik ben geen racist," zeg je bijvoorbeeld, en meestal volgt dan een racistische uitspraak. Of ik zeg: "ik wil niet roddelen," en je kan er van op aan dat daar een ferme roddel op zal volgen.

Bij deze reflex neem ik dus een loopje met wat goed en kwaad is. Het kwaad dat ik deed, buig ik om tot iets goeds. Er moet hier dus geen vergeving zijn, want er is geen kwaad gebeurd.

Drie normale reflexen, waar ik mij bewust moet van zijn. Ze zijn heel goed te begrijpen maar ze openen geen weg naar vergeving. Het is dus belangrijk om door die reflexen heen te groeien.

1. Erkenning

Zeventigmaal zeven stappen vormen de lange weg naar vergeving. En de weg begint met erkenning van het kwaad. Dat zijn al heel wat stappen op zich.

Erkenning van het kwaad als dader

Dat betekent dat ik mij bewust word van het kwaad en het zeer dat ik heb aangericht. Dat ik met andere woorden het gevoel van schuld toelaat. En dat is niet evident: schuld kan mij verpletteren. Wie ben ik nog? Wat ben ik nog waard? Ik sluit me op, ben beschaamd, kwaad op mezelf. Reflexen van banaliseren en goedpraten blijven naar boven komen. Ofwel ga ik de schuld verdringen, wegduwen, proberen te vergeten. Ik moet dat allemaal doorheen om echt tot erkenning te komen. Dat is dus al een lange weg in veel stapjes.

Erkenning is niet alleen dat ik beseft wie ik maar ben, maar ook dat ik bewust word van het gewicht van mijn kwaad en van de pijn die de ander door mijn toedoen lijdt. En ook dat vraagt veel tijd.

Erkenning van het kwaad als slachtoffer

Dat betekent dat ik de pijn toelaat en erken. Ook dat is niet evident. Pijn sluit mij op in mezelf. Ik moet mijn gekwetst zijn, mijn kwetsbaarheid aanvaarden, terwijl alles rond mij leert dat je sterk moet zijn en mooi en perfect. Dat ik mij tenminste zo moet voordoen. Dus ben ik geneigd om mijn zeer, mijn gekwetst zijn te verdringen, weg te steken, niet alleen voor anderen maar ook voor mezelf.

Ook hier komen de reflexen van diaboliseren naar boven en ook de wrok, de haat, en de drang tot vergelding. Ik wil de aangedane pijn betaald zetten: de dader is voor mij het kwaad in persoon. Maar intussen zit ik met mijn zeer en ik zit er alleen mee. Niemand begrijpt het, niemand kan het begrijpen. Ik sta alleen, vaak ook vechtend met mijn eigen schuldgevoel: hoe kon ik het zover laten komen?

Erkenning van het kwaad als derde

In het kwaad ben ik vaak ook derde, dat wil zeggen: betrokken partij, van ver of van dichtbij. Ik ben getuige, ik heb het vernomen van de dader of van het slachtoffer. Ik ben familie of vriend van een van beiden of ik behoor tot de gemeenschap waarbinnen de feiten zich hebben afgespeeld, enz...

Wat betekent erkenning voor mij als derde?

Het betekent alvast niet: het kwaad toedekken of verzwijgen om een ander goed doel (bv. het behoud van de goede naam van de gemeenschap) te redden. De gebeurtenissen van de laatste maanden hebben ons dat pijnlijk duidelijk gemaakt. Het betekent wel dat ik voor beide partijen en voor de gemeenschap probeer supporter te zijn op de weg naar vergeving toe. Een supporter neemt niet direct deel aan het spel, hij staat aan de zijlijn. Daar maakt hij heel het proces mee. Supporter zijn, dat betekent dat ik mij betrokken voel, dat ik de spelers draag en ondersteun in het maken van goals. Goals, dat zijn de moeizame stapjes naar vergeving. Daar gaat het om.

Tegenover de dader kan dat betekenen:

- dat ik zelf mijn tijd neem om mijn eigen boosheid te plaatsen. Het verhaal van de dader werkt immers als een spiegel. Het had ook met mij kunnen gebeuren en ik weet ook wat het betekent pijn en onrecht te worden aangedaan. Het confronteert me dus ook met mijn eigen wonden. Maar het confronteert me ook met het kwaad dat ik anderen aandoet. In de grond ben ik dus niet beter. In de pijn en in het kwaad ben ik lotgenoot.

- dat ik zeer voorzichtig ben met oordelen en veroordelen, en zeker met het uitspreken van mijn oordeel. Ik weet wel wat goed en kwaad is maar het is nu niet aan mij om meteen de kant te kiezen van wie gelijk heeft. Meer dan de aandacht voor het gelijk, is het belangrijk dat ik aandacht heb voor het zeer. Ook voor het zeer van de dader in zijn erkenning van het kwaad, in zijn schaamte, in het gevecht met zichzelf. Als derde en supporter van vergeving, kan ik bij de dader staan en proberen in te voelen en te begrijpen wat hij beleeft.

- Tegelijk is het belangrijk dat ik de dader ook laat aanvoelen dat hij meer is dan zijn kwaad. Hij valt er niet mee samen, hij heeft ook zijn goede kanten, hij heeft vaak ook veel goeds gedaan.

Supporter zijn van vergeving. *Tegenover het slachtoffer* kan dat betekenen:

- Heel veel luisteren, hem laten uitspreken, klankbord zijn, een plek worden waar hij zijn verhaal van pijn kwijt kan. Proberen zijn pijn aan te voelen en te begrijpen. Dat is niet altijd eenvoudig. Het verhaal van een wonde werkt immers ook als een spiegel voor mijn geïene wonden. Ik herken mij er in. Ik moet daar enigszins mee klaar zijn, wil ik er kunnen zijn voor de ander.
- Supporter zijn betekent ook: blikopener zijn, laten aanvoelen dat het slachtoffer meer is dan zijn wonden. Ze kunnen heel veel pijn doen maar je valt er niet mee samen.

Erkennen van het kwaad en van het zeer, het zijn een eerste reeks stappen die ik moet zetten op die weg van zeventigmaal zevenmaal. Ik moet ze zetten, zowel als dader, als slachtoffer of als derde. Het vraagt veel tijd en geduld eer ik zover kom. Maar we zijn er nog niet: er komt nog een tweede reeks stappen.

2. Leren omgaan met die erkenning

In de mate dat ik mijn kwaad en mijn zeer erkend heb, zal ik het ook een plaats moeten geven in mijn leven. Ik moet er leren mee omgaan, want het hoort bij mij.

Als dader betekent dat onder meer:

Dat ik een weg moet gaan om mezelf te vergeven. Bij het erkennen van het kwaad komt schuldgevoel naar boven en dat kan verpletterend zijn. Wie ben ik nog? Wat ben ik nog waard? Ik sluit me op in schaamte, ben geneigd mezelf te diaboliseren. Of ik ga mijn kwaad goed praten of de schuld bij de ander leggen. Het zijn de normale reflexen van zelfbehoud, waar ik doorheen moet.

Het kan helpen als ik mijn eigen misstap probeer te verstaan als een deel van mijn levensverhaal. Niet om te banaliseren, wel om zicht te krijgen op mezelf. Als ik er zicht op krijg, zie ik ook beter wat ik er aan kan doen. Hoe komt het dat ik dit gedaan heb? Dat ik tot zoiets in staat ben? Vaak heeft dat zijn wortels in mijn verleden. Als ik kortaf ben in mijn reactie tegen een ander, zegt dat niet alleen iets over die ander die ambetant doet: het zegt ook iets over mezelf. Ik wil weten vanwaar dat komt. Als ik lieg uit angst, wil ik weten vanwaar die angst komt. Soms komen oude wonden naar boven die veel kunnen verklaren van mijn huidige manier van handelen. Soms ontdek ik dat ik bij het doen van kwaad dezelfde reflexen herhaal die ik ervaren heb bij mensen die mij kwaad deden...

Op mijn weg van vergeving (en van zelfvergeving) is het goed dat ik op zoek ga naar een vertrouwenspersoon: iemand bij wie ik mijn verhaal kwijt kan, iemand die mij niet verwerpt, bij wie ik mij niet moet verdedigen. Iemand bij wie ik mijn kwaad kan uitspreken (belijden). Al is het maar als een eerste voorzichtige stap om het ooit te kunnen uitspreken tegen het slachtoffer. Ooit... Hoelang die weg zal duren, kan of mag niemand zeggen. Niemand kan mij dwingen. Het is mijn weg, ik moet hem gaan. Maar ik weet en ik hoop dat ik ooit zover kom: tot uitspreken van mijn kwaad en tot bereidheid om het leed te herstellen, of minstens een boete te aanvaarden. Ik kan een weg gaan, ook als ik beseft dat wat ik deed onherstelbaar is.

Als slachtoffer

Ligt voor mij een weg om te leren omgaan met mijn zeer. Ik zal mijn pijn moeten verstaan want het zegt ook iets over mijn levensverhaal. Het zeer dat mij is overkomen, kan bij mij veel zwaarder wegen dan bij een ander die hetzelfde heeft meegemaakt. Het kan te maken hebben met oudere wonden die al of niet bewust in mij aanwezig zijn. Mijn wonden van nu zijn ingebed in een grond met nog andere wonden.

Omgaan met die wonden betekent dat ik mijn woede toelaat. Ik heb het recht om kwaad te zijn op de dader. Ik mag mijn woede uitschreeuwen. Woede zegt dat ik iemand anders ben, dat ik mij afzet ten opzichte van de dader, mijn leven niet meer door zijn kwaad laat bepalen. Dat ik mijn leven weer in eigen handen wil nemen. Soms zal ik moeten vechten tegen schuldgevoelens. Lag het ook niet aan mij? In elk geval is het belangrijk dat ik met mijn pijn niet alleen blijf zitten. Ook ik moet op zoek naar een vertrouwenspersoon die mij de veilige ruimte biedt om mijn gekwetst verhaal kwijt te kunnen en onder woorden te brengen.

Misschien zal ik ooit de nood hebben om aan de dader te zeggen welke pijn hij mij heeft aangedaan. Misschien... ooit... Ik weet niet wanneer noch als het ooit zover komt. En niemand kan me daartoe dwingen.

Het is al een hele stap als ik kan aanvaarden dat ik niet samen val met mijn pijn. De pijn is een deel van mijn levensverhaal maar ik ben veel meer dan dat.

Als derde: leren omgaan met kwaad en pijn.

Hoe kan ik als derde op deze weg supporter zijn van vergeving?

Tegenover de dader

kan ik, vanuit een luisterend en invoelend aanwezig zijn, mee zoeken naar mogelijke stappen in het uitspreken van schuld en spijt. Het is immers duidelijk dat voor de dader er slechts toekomst mogelijk is, als het erkennen ook bekennen wordt. Als de schaamte leidt tot uitspreken van berouw en spijt, als er bereidheid groeit tot herstel, of tot het aanvaarden van de consequenties van zijn daden. Mijn er-zijn kan die stappen vergemakkelijken, ook de stappen om te werken aan verandering in zijn manier van leven. Hierbij kan ik ook een wegwijzer zijn: doorverwijzen naar bv. therapie of professionele begeleiding.

En nog eens herhalen: ik kan maar helpend aanwezig zijn, naar vergeving toe, als de dader voor mij meer is dan zijn kwaad. En ik hem dat ook constant laat ervaren.

Tegenover het slachtoffer

Moet ik er gewoon zijn, delen in zijn onmacht, erbij staan op zijn weg naar genezing. Al kan ik daar geen tijdslimiet voor stellen of suggereren (iets in de zin van bv. "Ben je daar nu nog niet over?"... "Zit je daar nog altijd mee?")

Als ik zijn blik kan openhouden voor het waardevolle in zijn leven, en voor de stappen die hij al gezet heeft naar genezing en vergeving toe, help ik hem tenminste om zijn wonde niet te isoleren. Veel kan ik niet doen. Het is mijn onmacht als derde. Maar ik geloof dat gewoon er zijn genezend kan werken.

3. In gelovig perspectief

In de waarheid gaan staan (*2)

Zowel voor dader, slachtoffer als derde zal ik moeten proberen in de waarheid te staan. In het verhaal van kwaad, schuld en pijn heeft elke partij zijn eigen waarheid die gekleurd is vanuit de eigen ervaring, het eigen zeer, of het eigen belang. Mijn eigen waarheid is slechts partieel. In de waarheid gaan staan, betekent dat ik ook oog krijg voor de waarheid van de anderen en voor de Waarheid die mij leert wat goed en kwaad is. Die het mij mogelijk maakt om die twee van elkaar te onderscheiden. Maar in de waarheid staan, hoe belangrijk ook, is nog niet genoeg om te groeien naar vergeving toe.

In de gerechtigheid staan

Ook dit is belangrijk voor de drie partijen. Maar ook hier gaat het om meer dan mijn eigen gerechtigheid. Ik kan vergelding eisen, straf, boete en dat kan ook nodig zijn. Ik wil tot mijn recht komen. Ik heb het recht op een toekomst. Maar anderen ook. Mijn recht kan dus niet ten koste van het recht van de ander zijn.

In de liefde gaan staan

Ik denk dat wij weer van zonde moeten spreken. Het woord is ongemerkt verdwenen uit ons taalgebruik. Andere woorden kwamen in de plaats: een fout, een misstap, kwaad... Bij deze woorden gaat het over gepleegde of gebeurde feiten. Deze feiten gaan dan een eigen leven leiden, zijn inpasbaar in het schema van oorzaak en gevolg. Ze sluiten mij op in mezelf, in schuld en schaamte, want ik beantwoord niet aan mijn bestemming, aan wat van mij verwacht wordt.

Het woord 'zonde', - vanuit zijn hebreeuwse wortels - wijst op relatie: op de relatie met mezelf, met de anderen, met God, die gebroken is. Tussen haakjes: elke menselijke relatie is getekend door breuken, grote of kleine.

Spreken over zonde betekent: het kwaad relativeren. Dat is niet banaliseren, maar wel: het in relatie plaatsen. In de eerste plaats in relatie met mijn klokhuis, mijn diepste levenskern.

In mijn klokhuis word ik aangesproken met die Naam: "Ik ben er voor u".

Dat betekent: ik ben bemind, vanaf het eerste begin en onvoorwaardelijk. Niet omdat ik er iets voor gedaan heb, niet omdat ik dat verdien maar zomaar. Ik ben bemind zoals ik ben en zoals ik maar ben. Perfecte mensen bestaan niet. Iedereen sleept een last mee van fouten en pijn, van zonde dus. Maar iedereen is onvoorwaardelijk bemind.

In die liefde gaan staan, dat is een volgende stap en dus op zich ook een lange weg. Het duurt een tijd eer ik kan aanvaarden dat ik bemind ben, niet ondanks mijn wonden, maar met mijn wonden. Niet ondanks mijn kwaad maar met mijn kwaad. Het duurt wat eer ik dat schema van schuld en schaamte, wrok en haat en vergelding kan loslaten.

Misschien kan dit verhaal ons iets leren:

HET VERHAAL VAN ZACHEUS

*Ze kennen hem in de stad:
Zacheus, de man van de belastingen,
het vriendje van de Romeinen,
de collaborateur met de bezetter,
de uitbouter, de corrupte ambtenaar
die meer vraagt dat wettelijk mag,
die rijk is geworden met hun geld.
Even listig en geslepen als hij klein is.
Ja, ze kennen hem maar al te goed.
En voor iedereen staat buiten kijf:
met zo iemand ga je niet om.
Je blijft uit zijn weg
Hoe minder je met hem te doen hebt, hoe beter.
Op een dag doet het gerucht de ronde:
Jezus komt naar Jericho!
Hij is niet ver meer hier vandaan.*

*En prompt loopt iedereen op straat,
de drukte van de grote dagen.
Want iedereen wil zien wie die Jezus is.*

*Ook Zacheus wil hem graag zien
en hij zoekt zich een plek tussen de mensen.
Maar het lukt hem niet: hij is te klein.
En de mensen denken bij zichzelf
en fluisteren van mond tot mond:
“We laten hem niet door,
neen, we laten hem niet door.”*

*En ze doen alsof ze hem niet zien:
ze kijken over hem heen.
Ze doen alsof ze hem niet horen als hij vraagt:
‘Excuseer, mag ik eens door?’*

*En in hun binnenste beleven ze wat pret:
ze hebben het hem eindelijk betaald gezet.
Zacheüs kan zijn plaats niet vinden,
hij geraakt er niet door
en van pure miserie loopt hij hard vooruit
naar een boom even buiten de stad.
“Zie hem lopen met zijn korte beentjes.”*

En lachen dat ze doen.

*Jezus komt er aan
en Hij ziet Zacheüs
heel alleen in de boom.
Hij ziet hem,
nog voor Zacheüs Hem kon zien.
“Zacheüs!”
Hij kent mij, denkt die.
“Kom vlug uit die boom.
Ik wil vandaag thuis zijn bij jou!”*

*In minder dan geen tijd staat Zacheüs
weer met zijn voeten op de grond.
Het nieuws gaat als een lopen vuurtje rond:
“Hoor je dat? Hij wil thuis zijn bij Zacheüs.
Dan kent Hij hem nog niet.
Moest Hij weten wat wij weten...*

*En de sfeer slaat om.
Wat als feest begonnen was,
vergaat in roddel en gespeculeer.
Het onbehagen is te snijden.*

*Ze komen aan het huis en ze gaan binnen.
Er is maaltijd en Zacheüs deelt wat hij heeft.
“Luister, Heer”, zegt hij,
“ik zal de helft van mijn bezit aan de armen geven,
en wat ik onrechtvaardig heb verdiend,
betaal ik vierdubbel terug.”*

*Ze herkennen hem niet meer.
Hij is veranderd.
Hij is zichzelf geworden.
Hij begint te leven.*

(Lucas 19, 1-10)

In de liefde gaan staan als dader

Ik mag beseffen dat er altijd iemand is die mij zegt: “Kom uit je boom van schuld en schaamte; kom uit je isolement. Ik wil bij jou thuiskomen en Ik stel daarbij geen voorwaarden.”

Er is iemand die mij heeft gezien, die mij ziet zoals ik ben en zoals ik maar ben. Die mij bemint mét mijn kwaad, niet ondanks mijn kwaad. In de mate dat ik mij laat beminnen, die liefde toelaat, zal ik weer bekwaam worden om mezelf graag te zien. Ik hoef dan mijn kwaad niet meer weg te steken: het is een onvervreemdbaar deel van mezelf en het deelt ook in Zijn Liefde.

Mijn bereidheid om mijn kwaad te herstellen wordt door zijn liefde getekend. De moed om vergeving te vragen is een teken van dit geloof. Hierbij moet ik wel weten dat vergeving vragen een opdracht is waar ik ooit hoop aan toe te komen maar dat vergeving krijgen geen recht is. Het is niet omdat ik sorry heb gezegd dat de ander mij moet vergeven. Zo werkt dat niet. Vergeving werkt als de liefde: je krijgt ze overdiend. Vergeving is genade.

In de liefde staan als slachtoffer

Dat betekent dat ik voor ogen hou dat er altijd iemand is die mij zegt: "Kom uit je boom van wrok en pijn. Ik weet waar je mee zit, maar bij jou wil ik thuis zijn." Ik ben dus gezien, bemind zoals ik ben en ik ben dus meer dan slachtoffer. Zoals ik ben, ben ik beeld van God: in staat om zijn Liefde zichtbaar te maken. De wonden zijn een deel van mezelf en mét die wonden, niet ondanks, ben ik onvoorwaardelijk bemind.

Als ik in die liefde sta, word ik misschien bekwaam om met nieuwe ogen naar de dader te kijken, om op termijn – maar wie zal zeggen wanneer – ook tegenover hem mijn gekwetstheid te kunnen verwoorden. Ik kan de dader ook leren zien als een beminde, minstens als iemand die ook bestemd is om te beminnen en bemind te worden. Niemand kan mij daar evenwel toe verplichten. Ik moet daar zelf toe komen. En misschien is dat nooit. Laat dat dan maar aan God over.

In de liefde staan als derde

Als derde - betrokken van ver of van dichtbij - kan ik maar supporter zijn van vergeving, als ik er zelf bewust van ben hoeveel keren ikzelf vergeving heb gekregen in mijn leven. Ik zou nooit geworden zijn wie ik nu ben, had ik niet ontelbare keren, via mijn ouders, vrienden, collega's een woord van vergeving gehoord en nieuwe kansen gekregen. Dit doet mij denken aan dat zinnetje uit het Onze Vader: "Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren." Dat betekent niet dat wij aan God vergeving vragen *omdat* wij elkaar vergeven. Alsof God een voorbeeld zou moeten nemen aan ons. Dat betekent: vergeef ons, zoals wij voortdurend van elkaars vergeving afhankelijk zijn. Vergeving is dan: Ik ben bemind, nog voor ik iets goeds heb gedaan en nog voor ik iets verkeerd heb gedaan. Ik ben bemind en ik heb dat niet verdiend. Ik ben aanvaard en ik heb daar niets voor gedaan. Ik heb telkens weer toekomst gekregen en daarom wil ik helpen om ook anderen toekomst te geven.

BESLUIT

Hortend en stotend heb ik geprobeerd te zeggen dat vergeven een lange weg is. Zeventigmaal zeven stappen zijn er voor nodig. Er wordt mij niet gevraagd dat ik er geraak. Er wordt alleen gevraagd om die weg te gaan en elke dag het stapje te zetten dat ik nu kan zetten. Als God vergeeft, dan is het terwijl ik onderweg ben. Niet op voorwaarde dat ik aankom.

Vergeven is niet vergeten. Mijn kwaad is van mij en het behoort tot mijn menszijn. Mijn wonde is van mij en ze behoort tot mijn eigenheid. Het is mijn schaduwkant.(*3) Ik moet hem niet wegsteken noch verdringen. Ik moet mijn schaduw leren graag zien. Dan kan ik er uit leren en kan vanuit de schaduw de liefde weer aan het licht komen.

Vergeven is geen recht. Ik zei het reeds. Vergeving krijgen ervaar je ten andere niet als een recht maar als genade: iets wat je niet verdiend hebt. Daarom is vergeving altijd meer dan mensenwerk. Het werk van 'Ik zal er zijn voor u'.

Tenslotte nog dit: ik heb eigenlijk niets gezegd over de biecht. Tenzij die bedenking dat de klassieke manier van biechten ons kan misvormen. "Of ik dat nog belangrijk vind," werd mij nadien gevraagd.

Ja, ik vind de biecht belangrijk. Maar niet als het afdreunen van het lijstje zonden op een anonieme, omfloerste manier. Ik heb er nood aan om, aan iemand die in Gods naam er is, mijn verhaal van kwaad en pijn kwijt te kunnen. Maar dan niet in vijf minuten. Ik wil er mijn tijd voor nemen. En dus liefst niet in een biechthokje maar oog in oog.

Ja, ik vind biechten belangrijk want ik heb er nood aan om zo'n woord van vergeving toegesproken te krijgen. Al was het maar om zelf verder te kunnen op mijn weg naar vergeving en genezing.

Enkele Noten

1. Ik heb mij hierbij laten inspireren door het artikel van Didier Pollefeyt: 'Drie populaire visies op het kwaad', dat verscheen in de uitgave 'Tussen goed en kwaad', uitgegeven bij Halewijn. Meerdere artikels in dit nummer hebben mij ten andere geïnspireerd.
2. Deze twee stukjes (in de waarheid en in de gerechtigheid gaan staan) heb ik niet gebracht op de Ankeravond. Het zijn gedachten die nadien zijn opgekomen. Ik vermeld ze zonder ze verder uit te werken.
3. Jean Monbourquette: 'Bevriend met je schaduw, je onbeminde zijde', uitgegeven bij Kok, Averbode.

Andere inspiratiebronnen waren de boeken van Lytta Basset

- Schuld
- Voor altijd geschonden
- De macht om te vergeven

uitgegeven in Averbode.